

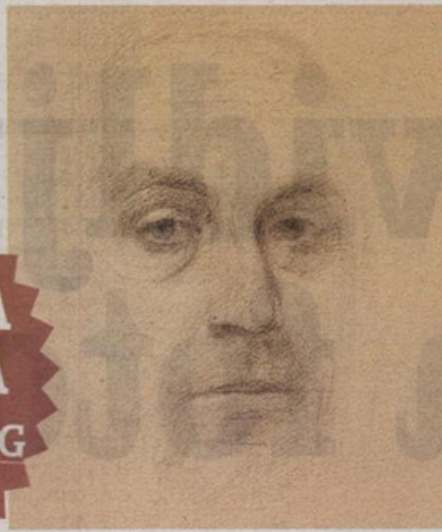

VANIŠTA U galeriji Adris u Rovinju izložen 1954. i 2001., a u Gliptoteci su predstavlj

HRVATSKE KUĆE, 1991.
PEJZAŽ IZLOŽEN U GALERIJU ADRIS
AUTOPORTRET, 1954.
NALAZI SE I NA KATALOGU IZLOŽBE

IZLOŽBA
I KNJIGA
LJETO JEDNOG
SLIKARA

Likove koje slika gleda suzdržano, no prodire duboko

• **Tri eseja za J. V. Mirić piše o Vaništinoj 'Knjizi zapisa' te o njegovim portretima Tina Ujevića i Miroslava Krlež**

PIŠE PATRICIA KIŠ

U ponedjeljak je u parku Gliptoteke HAZU promovirana knjiga "Tri eseja za J.V.", književnog urednika i pisca Milana Mirića. Izdavač je Kratis.

Tri eseja posvećena su stvaralaštvu Josipa Vanište i nastala su 2005. i 2011., a treći je napisan ove godine.

Prošli je tjedan u galeriji Adris u Rovinju otvorena izložba 26 radova koji pokrivaju široko razdoblje stvaralaštva Josipa Vanište, između 1954. i 2001. godine. Kustos je Igor Zidić, a izložba traje do 26. kolovoza.

U Rovinju su, uz pejzaže, izloženi i brojni Vaništini portreti: Ljube Babića, Kafke, Tina Ujevića, Vesne Parun, Andréa Gidea, Miroslava Krlež, Josipa Račića, Vaništine kćeri Ane. Portretira ljude koji su oko njega, članove obitelji ili prijatelje, te slikare i pisce koji su mu po senzibilitetu bliski. Među njima je i umjetnikov Autoportret, koji je i na naslovnici kataloga izložbe (detalj Autoportreta).

Crteži olovkom

Eseji, pak, Milana Mirića, osim Vaništinom "Knjigom zapisa", bave se i portretima Tina Ujevića i Miroslava Krlež.

U našoj bi umjetnosti da-

Portret Vaništine kćeri Ane, 1971.

nas nezahvalno bilo tražiti jačeg portretista od Vanište. Njegovi portreti rezultat su preciznog promatranja ljudske psihe. Mnogi su od njih napravljeni samo olovkom, i

na njima nema niti jedne suviše crte ili poteza.

"Ako je portretirao nekoga od živih suvremenika, Vaništa ga nije 'hvatao' trenutkom stavljanja na papir. Svojom neiscrpnom vizualnom memorijom on je svoj lik slagao iz različitih vremena i situacija, uhodio ga je kad 'liku' nije bilo ni na kraj pameti da ga sugovornik gleda nekim drugim očima od onih što se njemu pričinjaju. Slikar Vaništa sa sugovornikom je uspostavljao drugi, drugačiji i dublji kontakt od onoga što ga je slučajni susret oblikovao", piše u svojoj knjizi Mirić.

Uostalom, u jedan od najboljih Vaništinih portreta

ubraja se onaj Tina Ujevića, koji nastaje u trenutku kad je pjesnik već mrtav.

Stančićev portret

Nastaje na temelju sačuvanih fotografija, ali i Vaništinog čitanja Ujevićeve poezije.

Mirićevo je djelo zanimljivo čitati i zato što precizno portretira i ostale sudionike epohe. Tako tumači i Stančićev portret Tina Ujevića, kojeg kasnije slijede mnogi umjetnici: boem zgužvana šešira i podulje neuredne kose.

Iako hvali njegov portret, Miljenko Stančić je, piše Mirić, mogao i "sam probdjeti koju noć za Tinovim kavanjskim stolom, ali slikarski je

... su njegovi radovi između ...jeni eseji Milana Mirića

Josip Vaništa i
Milan Mirić na
promociji knjige u
Gliptoteci HAZU

ADMIR BILJURASIĆ/CROPIX

ispisao da se Tinove poezije i nije načitao". Vaništa je posve drukčiji: "Vaništa nije čovjek koji bi noći probdio s Tinom za njegovim vinom zalivenim stolom, niti je bio čovjek koga bi Tinu privuklo boemstvo". Nije ga fascionirala, piše dalje Mirić, ni pjesnikova takozvana enciklopedičnost koja je ponekad i zastrašivala ostatak sudionika epohe, jer Vaništi je strana "vlastita ili tuda želja za nametanjem i nadmetanjem, ona ga je zbunjivala, dovođila u nelagodu, čak i činila tužnim". Vaništa je, uostalom, i sam veliki erudita, koji sakuplja i proučava umjetnine svojih kolega. On je i sam važan pisac.

Krleža je Vaništu zvao da ga portretira za Pet stoljeća hrvatske književnosti

Medusobni odnos između portretista i portretiranog Mirić tumači i kroz portret Krleža, i to onaj prvi, iz 1972. godine. Književnik je, naime, sam pozvao Vaništu da mu napravi portret za Pet stoljeća hrvatske književnosti. No, budu-

ći da nikome nije pozirao još od doba Ljube Babića, Krleža je u samom početku bio mrzovoljan. "Vaništa je tu mrzovolju podnio sebi primjereno, gospodstveno, uspio je čak svojom suzdržanošću vrlo brzo stvoriti odnos u kojem je Krleža sve češće osjećao potrebu za njim kao prijateljski sklonim, a nekoristoljubivim sugovornikom", piše Mirić, koji u ovom portretu čita i obranu Krležina rada od "njegove poslijeratne socijalističke literature".

Vaništa ga portretira sljedećih devet godina, gotovo da mu tema postaje opsesijom, sve do posljednjeg portreta, nastalog dva tjedna prije njegove smrti, na postelji.

Na izložbi u Rovinju možemo vidjeti portret koji je nastao na ljeto, 1981. godine, gdje je književnik naslikan iz profila, kako sjedi u fotelji, umoran od svega.

Izložba je kronološka, no ne obuhvaća Vaništine gorgonaške radove, već se koncentrira i bavi modernističkim aspektom. Uz portrete, izlažu se i mrtve prirode i pejzaži.

Telegrafski stup

Jedan od najjačih pejzaža je prikaz Paromlinske ulice iz 1968. godine, gdje se nježni tonovi stapaju u daljini. Jedinu tamnu dionicu slike, telegrafski stup, Zidić tumači kao važno slikarsko obilježje razdoblja: gdje se u krajoliku nazirao takav stup, do tog je mjesta dopirala civilizacija. Vaništa ga na slikama koristi kao znak modernosti u našem slikarstvu i pojavljuje se još na nekim njegovim radovima. Izložba obuhvaća još nekoliko pejzaža, među kojima vrijedi izdvojiti Hrvatske kuće iz 1991. godine.

A završava s fantastičnim Autoportretom iz 2001. godine: on je samo sjena u lijevom gornjem dijelu crteža, pred njim se otvara bijeli put. Na Vaništinim pejzažima inače nema ljudskog lika, a portret je uvijek samostalan. Inače, ove je godine Kratis objavio i knjigu "Pjevač, Sjećanje na Ota Šolca", gdje su, među ostalima i Vaništini crteži, te Vaništine eseje "Krleža iskosa". ●